

**REPREZENTAREA ÎN ACTELE JURIDICE CIVILE,
POTRIVIT REGLEMENTĂRII DIN CODUL CIVIL ÎN VIGOARE**

CARMEN TAMARA UNGUREANU*

Rezumat

Reprezentarea în actele juridice civile este reglementată în art. 1295-1314 C. civ. În studiul de față sunt analizate diferitele feluri de reprezentare, în accepțiunea dată acestora de către legiuitor în Codul civil, condițiile reprezentării și efectele acesteia, făcându-se trimitere și la doctrina anterioară Codului civil din 2009.

Cuvinte cheie: reprezentarea, actul juridic civil, mandatul

Résumé

La représentation dans les actes juridiques civils est réglementée par les articles 1295-1314 du nouveau Code civile roumain du 2009. Dans le présent article sont présentées les différentes formes de représentation, les conditions et les effets de la représentation, en faisant allusion, en même temps, à la doctrine antérieure au Code civile en vigueur.

Mots clés: représentation, acte juridique civil, mandat

În actele juridice civile se aplică principiul relativității, ceea ce înseamnă că efectele acestora se produc între *părți* sau *persoanele asimilate părților*. „Contractul produce efecte numai între părți, dacă prin lege nu se prevede altfel.” (art. 1280 C. civ.¹). Actul juridic, în principiu, nu poate produce efecte nici în *favoarea*, nici *împotriva terților*. Faptul că un act juridic nu produce efecte *împotriva* terților este conform cu echitatea. Dacă un act juridic ar putea crea o obligație în sarcina terților sau ar putea aduce atingere patrimoniului lor, asta ar însemna că cineva ar putea dispune de patrimoniul altei persoane fără consimțământul acesteia. Faptul că un act juridic nu produce efecte în *favoarea* terților este o consecință a voinței

* Conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

¹ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare.

părților: prin încheierea unui act juridic, de regulă, părțile urmăresc să profite, ele însele, de act și nu terții. Pe de altă parte, dacă voința unei persoane ar putea fi impusă voinței terților, asta ar conduce la suprimarea libertății individuale².

Sunt excepții de la principiul relativității efectelor actului juridic acele cazuri în care efectele actului juridic se produc și față de alte persoane care nu au participat la încheierea actului juridic; adică actul juridic dă naștere la drepturi în favoarea altor persoane, decât părțile sau dă naștere la obligații în sarcina altor persoane, decât părțile. În principiu, nimeni nu poate fi *obligat* printr-un act juridic la care nu a fost parte, dar poate dobândi *drepturi*³. În literatura juridică⁴, excepțiile se împart în excepții reale și excepții aparente de la principiul relativității. Excepții reale există numai dacă, prin *voința părților* (și nu în temeiul legii) un act juridic dă naștere la drepturi sau obligații pentru o persoană care nu a participat la încheierea lui, nici *personal*, nici prin *reprezentare*.

În această accepțiune, singura *excepție reală* este *stipulația pentru altul*⁵. Dacă avem în vedere faptul că o excepție reală de la principiul relativității poate exista *numai prin voința părților*, terțul beneficiar neparticipând în nici un fel, nici chiar prin exprimarea consimțământului lui în sensul acceptării dreptului care se naște în favoarea lui, atunci nici stipulația pentru altul nu este o excepție reală, deoarece, în art. 1286 alin. (1)

2 A se vedea, C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. 1, Editura All Beck, Colecția Restitutio, București, 2002I, p. 107-110.

3 A se vedea, C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a IX-a, Editura Hamangiu, București, 2008, p.68-69.

4 A se vedea Ghe. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a XI-a revăzută și adăugită de Marian Nicolae, Petrică Trușcă, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 208; G. Boroș, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a IV-a, Editura Hamangiu, București, 2010, p. 237-239; O. Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, ed. a VI-a, Editura Rosetti, București, 2002, p. 172-174.

⁵ Stipulația pentru altul nu era reglementată expres în legislația anterioară. În Codul civil, stipulația pentru altul este reglementată în art. 1284-1288. *Stipulația pentru altul sau contractul în folosul unei terțe persoane* este actul juridic prin care o parte, promitentul, se obligă față de cealaltă parte, stipulantul, să execute o prestație în favoarea unei terțe persoane, străine de contract, denumită terț beneficiar. Conform art. 1284 C. civ. (similar cu accepțiunea dată stipulației pentru altul în literatura juridică anterioară), „(1) Oricine poate stipula în numele său, însă în beneficiul unui terț. (2) Prin efectul stipulației, beneficiarul dobândește dreptul de a cere direct promitentului executarea prestației.”. Terțul beneficiar nu participă nici direct, nici prin reprezentare la încheierea actului juridic. De exemplu, donația cu sarcină.

C. civ. se prevede că dacă terțul beneficiar *nu acceptă stipulația*, dreptul său se consideră a nu fi existat niciodată.

O excepție aparentă de la principiul relativității efectelor actului juridic civil este *reprezentarea*. Reprezentarea este procedeul tehnico-juridic prin care o persoană, reprezentantul, încheie un act juridic în numele și pe seama altei persoane, reprezentatul, efectele actului juridic, producându-se direct în persoana și în patrimoniul celui reprezentat (art. 1296 C. civ.); este o excepție aparentă pentru că cel reprezentat, devine *parte* în actul juridic încheiat de reprezentant⁶; de exemplu, X îl împuternicește pe Y să cumpere pentru el, pentru X, un apartament; în această situație, există două contracte: contractul de mandat încheiat între X și Y și contractul de vânzare, încheiat de Y, ca reprezentant al lui X, care contractează în numele și pe seama lui X, cu vânzătorul apartamentului; contractul de vânzare își produce efectele asupra lui X, care devine parte în contract (cumpărător), deși nu a participat la încheierea lui.

Codul civil din 1864 nu cuprindea dispoziții generale referitoare la reprezentare, reglementând numai contractul de mandat (în art. 1532 – 1559), care nu trebuie confundat cu reprezentarea. Mandatul este numai una dintre sursele reprezentării convenționale. Noul Cod civil reglementează reprezentarea, în general, în art. 1295-1314, iar contractul de mandat în art. 2009-2071.

Potrivit art. 1295 C. civ., reprezentarea poate rezulta din lege, dintr-un act juridic sau dintr-o hotărâre judecătorească. Deci, în funcție de *izvorul* său, reprezentarea poate fi *legală*, *convențională* sau *judiciară*. Deși din formularea textului se înțelege că este vorba despre trei feluri de reprezentare, de fapt, există doar două: reprezentarea legală și reprezentarea convențională. Reprezentarea legală o include pe cea judiciară, deoarece ambele își au izvorul în lege; ceea ce le delimitează este numai forma reprezentării, a modului în care reprezentantul este împuternicit.

La *reprezentarea legală*, în sensul ei strict, care se pare, se reduce doar la reprezentarea minorului sub 14 ani de către *părinți* (art. 501-502 C. civ.), reprezentantul își trage puterile *direct din lege*; el nu trebuie să dovedească împuternicirea lui de reprezentare; trebuie să dovedească numai calitatea de părinte. Se prezumă că părinții sunt cei mai buni reprezentanți pentru

6 A se vedea, O. Ungureanu, *op. cit.*, p.175; G. Boroi, *op. cit.*, p. 239-241.

interesele copiilor lor. La *reprezentarea judiciară*, reprezentantul primește puterea de a reprezenta tot din lege, dar, în plus, este nevoie de o hotărâre judecătorească, în care se apreciază, de la caz la caz, îndeplinirea condițiilor impuse de lege pentru numirea reprezentantului. La reprezentarea judiciară, reprezentantul trebuie să facă dovada calității lui, care reiese din hotărârea judecătorească ce îl numește.

Există situații, când și reprezentarea legală presupune o hotărâre judecătorească; de exemplu, în cazul divorțului părinților, calitatea de reprezentant al unuia dintre părinți sau a ambilor părinți reiese din hotărârea de divorț, unde instanța de tutelă se pronunță și cu privire la raporturile dintre părinții divorțați și copiii lor minori (art. 396-398 C. civ.).

Reprezentarea legală își are izvorul în lege. Reprezentantul este împuternicit printr-o dispoziție legală să încheie acte juridice în numele și pe seama altei persoane. Reprezentarea legală este obligatorie⁷. Ea intervine în cazul minorilor sub 14 ani, reprezentați de *părinți*. Astfel, părinții, ca reprezentanți legali, sunt împuterniciți de lege să încheie acte juridice în numele minorului pe care îl reprezintă, cu excepția acelor strict personale (art. 143 și art. 502 C. civ.). De exemplu, dacă un minor de 13 ani, primește un legat cu titlu particular, acceptarea se face de către reprezentantul său legal, [cu încuviințarea instanței de tutelă, așa cum reiese din art. 144 alin. (2) și art. 124 alin. (2) C. civ.].

Minorul, adică persoana fizică de la naștere și până la vârsta majoratului – aceea de 18 ani – este considerat incapabil de a încheia *singur* acte juridice de drept privat, deoarece nu este dezvoltat suficient, fizic și psihic și deci nu are discernământul necesar pentru a putea participa singur la viața juridică, încheind actele juridice referitoare la persoana și la patrimoniul său.

Legea face însă unele distincții în ceea ce-l privește pe minor, care au la bază dezvoltarea lui progresivă, pe măsură ce înaintează în vârstă. Astfel, conform art. 43 alin. (1) C. civ., minorii care nu au împlinit 14 ani sunt lipsiți total de capacitatea de exercițiu, adică de capacitatea de a încheia *singuri* acte juridice; ei sunt *incapabili în mod absolut*. De la 14 ani, minorii dobândesc o capacitate de exercițiu restrânsă.

⁷ A se vedea, D. Cosma, *Teoria generală a actului juridic civil*, Editura Științifică, București, 1969, p. 80.

Incapacitatea minorilor sub 14 ani are ca scop ocrotirea lor. Asta nu înseamnă că incapabilii nu pot încheia deloc acte juridice, ci doar că actele juridice se încheie de către *reprezentanții* lor legali. Potrivit art. 43 alin. (2) prima teză C. civ., „Pentru cei care nu au capacitate de exercițiu, actele juridice se încheie, în numele acestora, de reprezentanții lor legali, în condițiile prevăzute de lege”. *Sancțiunea* civilă care se aplică, în cazul nerespectării regulilor referitoare la încheierea de acte juridice de către minorul sub 14 ani, este *nulitatea relativă*. Conform art. 44 alin. (1) C. civ., actele juridice încheiate de minorii care nu au împlinit 14 ani sunt anulabile pentru incapacitate, chiar fără dovedirea unui prejudiciu.

Reprezentarea judiciară își are izvorul într-o hotărâre judecătorească. În doctrina anterioară⁸, reprezentarea judiciară era considerată aceea în care reprezentantul primea împuternicirea de a încheia acte juridice din partea unei *instanțe judecătorești* și exemplul dat era sechestrul judiciar⁹. Tot în doctrina și practica anterioară, reprezentare judiciară era considerată și reprezentarea în justiție a unei persoane de către un mandatar, cum ar fi

⁸ A se vedea, D. Cosma, *op. cit.*, p. 80.

⁹ Sechestrul judiciar este reglementat în art. 598-601 din Codul de procedură civilă. Potrivit art. 598, „Ori de câte ori există un proces asupra proprietății sau a altui drept real principal, asupra posesiunii unui bun mobil sau imobil, ori asupra folosinței sau administrării unui bun proprietate comună, instanța competentă pentru judecarea cererii principale va putea să încuviințeze, la cererea celui interesat, punerea sub sechestrul judiciar a bunului, dacă această măsură este necesară pentru conservarea dreptului respectiv”. Se va putea, de asemenea, încuviința sechestrul judiciar, chiar fără a exista proces, în anumite cazuri expres prevăzute în art. 599. Paza bunului sechestrat va fi încredințată persoanei desemnate de părți de comun acord, iar în caz de neînțelegere, unei persoane desemnate de instanță, care va putea fi chiar deținătorul bunului. În acest scop, executorul judecătoresc se va deplasa la locul situării bunului ce urmează a fi pus sub sechestrul și-l va da în primire, pe bază de proces-verbal, administratorului-sechestrului (art. 600 alin. 2); potrivit art. 600 alin. 3, *administratorul-sechestrului* poate face *toate actele de conservare și administrare*, încasează orice venituri și sume datorate și poate plăți datorii cu caracter curent, precum și cele constatate prin titlu executoriu. De asemenea, el poate sta în judecată în numele părților litigante cu privire la bunul pus sub sechestrul, dar numai cu autorizarea prealabilă a instanței care l-a numit. Sechestrul judiciar este reglementat într-o manieră asemănătoare în noul Cod de procedură civilă, în art. 971-976. A se vedea și T. V. Rădulescu, *Izvoarele obligațiilor, în Noul Cod civil. Comentarii, doctrină și jurisprudență*, vol. II, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 632 (pct. 2).

avocatul¹⁰.

Art. 1295 C. civ. prevede expres că reprezentarea are ca izvor *hotărârea judecătorească*¹¹. În accepțiunea Codului civil există reprezentare judiciară în cazurile în care reprezentantul este numit printr-o hotărâre judecătorească¹² precum: în cazul minorului sub 14 ani pus sub tutelă, care este reprezentat de *tutorele* său, numit de *instanța de tutelă*, prin încheiere (art. 118, art. 119 C. civ.); în cazul interzisului judecătoresc, care este reprezentat tot de un *tutore* numit de *instanța de tutelă*, prin hotărârea de punere sub interdicție (art. 170 C. civ.); dacă, de exemplu, o persoană majoră, pusă sub interdicție judecătorească, datorită alienației mintale, trebuie să facă acte de administrare a patrimoniului său, tutorele este acela care încheie actele juridice în numele și pe seama incapabilului (art. 171 C. civ.); în cazul în care instanța de tutelă numește un *curator special*, până la numirea tutorelui minorului sau al celui care urmează a fi pus sub interdicție judecătorească (art. 159, art. 167 C. civ.); în cazul *curatelei persoanei capabile*, când instanța de tutelă numește un *curator* (art. 178 și urm. C. civ.); în cazul sechestrului judiciar, prevăzut de art. 598-601 din Codul de procedură civilă; ș.a..

Reprezentarea convențională își are izvorul în *voința părților*, exprimată printr-un contract, de regulă, prin contractul de mandat. Această reprezentare se mai numește voluntară¹³. Mandatul este contractul prin care o persoană, numită mandatar, se obligă să încheie unul sau mai multe acte juridice pe seama unei alte persoane, numită mandant, care îi dă această împuternicire și pe care o reprezintă. Poate fi vorba de reprezentare convențională și atunci când mandatarul încheie un act juridic în lipsa împuternicirii ori depășește limitele împuternicirii ce i-a fost atribuită prin

¹⁰ A se vedea, C. Macovei, *Contracte civile*, Editura Hamangiu, București, 2006, p. 236-237.

¹¹ În art. 255 din Codul de procedură civilă se definește hotărârea judecătorească:

(1) Hotărârile prin care se rezolvă fondul cauzei în primă instanță se numesc "sentințe", iar hotărârile prin care se soluționează apelul, recursul, precum și recursul în interesul legii ori în anulare se numesc "decizii". (2) Toate celelalte hotărâri date de instanță în cursul judecății se numesc "*încheieri*" (s.n.)". Într-o manieră asemănătoare este definită hotărârea judecătorească în noul Cod de procedură civilă, în art. 424.

¹² Deci reprezentarea în justiție a unei persoane de către un mandatar nu este reprezentare judiciară, ci convențională.

¹³ A se vedea, D. Cosma, *op. cit.*, p. 80.

mandat, sau, în cazul gestiunii de afaceri fără utilitate dovedită; ratificarea acestor acte de către reprezentat face ca efectele lor să se producă asupra reprezentatului¹⁴. Reprezentare convențională este și aceea care are ca izvor contractul de asistență juridică, încheiat de avocați pentru reprezentarea clienților lor în fața instanței de judecată.

În funcție de întinderea puterii de a reprezenta, reprezentarea poate fi *generală* (totală) sau *specială* (parțială). *Reprezentarea generală* este aceea care îi dă puterea reprezentantului de a încheia pentru reprezentat toate actele juridice și cu privire la toate bunurile acestuia. De exemplu, reprezentarea incapabilului este generală. *Reprezentarea specială* este aceea care îi dă puterea reprezentantului de a încheia pentru reprezentat un anumit act juridic (de exemplu, un contract de vânzare) sau anumite acte juridice determinate (de exemplu, actele de administrare referitoare la un imobil).

Codul civil conține prevederi referitoare la felurile reprezentării numai în materia contractului de mandat, care pot fi aplicate, însă, prin analogie reprezentării în general [art. 1 alin. (2) și art. 1168 C. civ.]. Potrivit art. 2016 C. civ., „(1) Mandatul *general* autorizează pe mandatar să efectueze numai *acte de conservare și de administrare* (s.n.). (2) Pentru a încheia *acte de înstrăinare sau grevare, tranzacții ori compromisuri*, pentru a se putea *obliga prin cambii sau bilete la ordin* ori pentru a intenta *acțiuni în justiție*, precum și pentru a încheia orice *alte acte de dispoziție*, mandatarul trebuie să fie împuternicit în mod *expres* (s.n.). (3) Mandatul se întinde și asupra tuturor actelor necesare executării lui, chiar dacă nu sunt precizate în mod expres.”.

Forma împuternicirii reprezentării. În cazul *reprezentării legale*, a minorilor sub 14 ani de către părinți, de regulă, reprezentantul nu are nevoie de îndeplinirea vreunei formalități pentru a obține împuternicirea; aceasta rezultă *direct din lege* și are în vedere calitatea de părinte a reprezentantului. Pentru *reprezentarea judiciară*, împuternicirea ia forma hotărârii judecătorești, prin care reprezentantul este numit. La *reprezentarea convențională*, art. 1301 C. civ., prevede că împuternicirea nu produce efecte decât dacă este dată cu respectarea formelor cerute de lege pentru încheierea valabilă a contractului pe care reprezentantul urmează să îl încheie.

Condițiile reprezentării. Pentru a opera reprezentarea, trebuie îndeplinite în mod cumulativ trei condiții: să existe împuternicirea de a

¹⁴ A se vedea, D. Cosma, *op. cit.*, p. 80.

reprezenta, reprezentantul să aibă intenția de a reprezenta și să-și manifeste o voință valabilă cu ocazia reprezentării, adică în momentul încheierii actului juridic pentru care a fost împuternicit.

Împuternicirea de a reprezenta. Împuternicirea de a reprezenta își are izvorul în lege, în voința părților sau într-o hotărâre judecătorească. În principiu, împuternicirea trebuie să aibă dată anterioară încheierii actului juridic prin reprezentare. La reprezentarea convențională, de regulă, împuternicirea îmbracă forma procurii [art. 2012 alin. (2) C. civ.]. *Procura* reprezintă, atât actul juridic unilateral prin care reprezentatul îl împuternicește pe reprezentant să încheie acte juridice cu terțe persoane, cât și înscrisul în care se consemnează împuternicirea. Procura se dă, de regulă, în temeiul unui contract de mandat, dar poate avea ca sursă și un alt contract, de exemplu, contractul de societate¹⁵.

Conform art. 1296 C. civ., regula este că contractul încheiat de reprezentant, *în limitele împuternicirii*, în numele reprezentatului produce efecte direct între reprezentat și cealaltă parte.

Dacă reprezentantul încheie un act juridic *în lipsa împuternicirii* sau *depășind împuternicirea* ce i-a fost dată, actul juridic astfel încheiat nu produce efecte în persoana reprezentatului, cu două excepții: în cazul *reprezentării aparente* [art. 1306, art. 1307 alin. (4) și art. 1309 alin. (2) C. civ.] și în cazul în care reprezentatul *ratifică* actul (art. 1311 C. civ.).

Astfel, dacă terțul contractant nu are cunoștință despre modificarea ori revocarea mandatului, despre desființarea ori încetarea lui sau dacă reprezentatul se comportă în așa fel încât terțul contractant crede, în mod rezonabil, că reprezentantul are puterea de a-l reprezenta și acționează în limitele împuternicirii ce i-a fost dată, atunci, prin crearea unei *aparente reprezentări*, efectele actului juridic încheiat se produc asupra reprezentatului¹⁶.

Dacă actul juridic a fost încheiat fără împuternicire sau cu depășirea împuternicirii, așa zisul reprezentant se poate angaja față de contractant, printr-o convenție de *porte-fort* (promisiunea faptei altuia), să obțină ratificarea actului de la așa zisul reprezentat¹⁷.

¹⁵ A se vedea, D. Cosma, *op. cit.*, p. 88-89.

¹⁶ A se vedea, D. Cosma, *op. cit.*, p.89-91; O. Ungureanu, *op. cit.*, p. 176; C. Macovei, *op. cit.*, p. 233.

¹⁷ A se vedea, D. Cosma, *op. cit.*, p. 89; G. Boroș, *op. cit.*, p. 240.

Ratificarea este actul juridic unilateral prin care persoana în numele căreia s-a încheiat un act juridic, în lipsa sau cu depășirea împuternicirii de a reprezenta, înlătură ineficacitatea actului respectiv. Persoana reprezentată fără împuternicire sau cu depășirea împuternicirii are un drept de opțiune; are posibilitatea, fie să ratifice actul, fie să-l ignore, în funcție de interesele sale. Dacă îl ratifică, trebuie să respecte formele cerute de lege pentru încheierea sa valabilă [art. 1311 alin. (1) C. civ.]. Terțul contractant poate, printr-o notificare, să acorde un termen rezonabil pentru ratificare, după a cărei împlinire contractul nu mai poate fi ratificat [art. 1311 alin. (2) C. civ.]. Actul juridic ratificat își produce efectele între părți, în mod retroactiv, de la data încheierii lui, fără a afecta drepturile dobândite de către terți între timp (art. 1312 C. civ.). Dacă reprezentatul nu ratifică actul, acesta devine caduc și nu-și poate produce efectele¹⁸. Facultatea de a ratifica se transmite moștenitorilor (art. 1313 C. civ.). Terțul contractant și cel care a încheiat contractul în calitate de reprezentant pot conveni desființarea contractului cât timp acesta nu a fost ratificat (art. 1314 C. civ.).

Dacă reprezentantul este împuternicit să încheie un act juridic și el, fie cumulează și calitatea de terț contractant, acționând pentru sine (*actul cu sine însuși*), fie apare ca reprezentant al ambelor părți contractante (*dubla reprezentare*), atunci poate apărea un *conflict de interese*. Reprezentantul acționează în propriul interes, neglijând interesele celui reprezentat, în contractul cu sine, ori favorizează pe una dintre cele două părți contractante pe care le reprezintă¹⁹. De exemplu, X îl împuternicește pe Y să vândă un imobil al său, iar Y îl cumpără pentru sine. X îl împuternicește pe Y să arendeze un teren al său, iar Y, care este și mandatarul lui Z, încheie contractul de arendă cu Z; în încheierea contractului îl reprezintă atât pe X, cât și pe Z. Asemenea acte juridice sunt valabile numai dacă nu au fost afectate interesele reprezentatului ori dacă acesta și-a dat acordul în mod expres pentru încheierea unei asemenea operațiuni juridice sau cuprinsul contractului a fost determinat în asemenea mod încât să excludă posibilitatea unui conflict de interese (art. 1304 C. civ.). Dacă au fost afectate interesele reprezentatului, acesta poate cere anularea actului juridic astfel încheiat²⁰.

¹⁸ A se vedea, D. Cosma, *op. cit.*, p. 93.

¹⁹ A se vedea, D. Cosma, *op. cit.*, p. 83; G. Boroi, *op. cit.*, p. 240.

²⁰ A se vedea și E. Safta-Romano, *Contracte civile. Încheiere, executare, încetare*, Ediția a 3-a, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 238.

Intenția de a reprezenta. Intenția de a reprezenta constă în cunoașterea și acceptarea, atât de către reprezentant, cât și de persoana cu care se încheie actul juridic (terțul contractant) a faptului că acel act juridic se încheie prin procedeul reprezentării. Contractantul poate întotdeauna cere reprezentantului să facă dovada puterilor încredințate de reprezentat și, dacă reprezentarea este cuprinsă într-un înscris, să îi remită o copie a înscrisului, semnată pentru conformitate (art. 1302 C. civ.).

Dacă reprezentantul nu aduce la cunoștința terțului contractant intenția sa de a reprezenta pe cineva, atunci el devine parte în actul juridic încheiat. Conform art. 1297 C. civ., contractul încheiat de reprezentant *în limita puterilor conferite*, dar atunci când *terțul contractant nu cunoștea* și nici nu ar fi trebuit să cunoască faptul că reprezentantul acționa în această calitate, *obligă numai pe reprezentant și pe terț*, dacă prin lege nu se prevede altfel. Deci efectele actului juridic nu se produc asupra reprezentatului, care nu devine parte. Cu toate acestea, dacă reprezentantul, atunci când contractează cu terțul în limita puterilor conferite, *pe seama unei întreprinderi*, pretinde că este titularul acesteia, terțul care descoperă ulterior identitatea adevăratului titular poate să exercite și împotriva acestuia din urmă drepturile pe care le are împotriva reprezentantului²¹.

În anumite situații, deși reprezentantul acționează pentru reprezentat, încheie acte juridice în nume propriu. Este cazul așa numitului *mandat fără reprezentare* (reglementat în art. 2013-2071 C. civ.), care în dreptul comercial, apare la contractele de comision, consignație și expediție (unde comisionarul, consignatarul și expeditorul contractează în nume propriu cu terțul, urmând ca, ulterior, să transmită celui reprezentat ce i se cuvine în temeiul contractului încheiat)²² iar, în dreptul civil, ia forma contractului de interpunere de persoane. Contractul de interpunere este un mandat simulat prin interpunere de persoane, prin care, mandantul urmărește să încheie un act juridic, astfel încât persoana sa să nu fie cunoscută de terți; mandatarul contractează în nume propriu, dar pentru mandant²³.

Voința valabilă a reprezentantului. Pentru încheierea valabilă a actului juridic prin reprezentare este necesară exprimarea unei voințe valabile, libere

²¹ A se vedea și T. V. Rădulescu, *op. cit.*, p. 635 (pct.1).

²² A se vedea, O. Ungureanu, *op. cit.*, p. 176.

²³ Pentru detalii, a se vedea, Fr. Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, ed. a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2001, p.335-339; a se vedea și art. 1289-1294 C. civ.

și neviciate a reprezentantului. În cazul *reprezentării convenționale*, trebuie îndeplinită și o condiție privind capacitatea juridică; atât reprezentatul, cât și reprezentantul trebuie să aibă *capacitatea* de a încheia actul pentru care reprezentarea a fost dată (art. 1298 C. civ.).

În cazul în care consimțământul reprezentantului este *viciat*, contractul este anulabil. Dacă însă viciul de consimțământ privește elemente stabilite de reprezentat, contractul este anulabil numai dacă voința acestuia din urmă a fost viciată (art. 1299 C. civ.). Afară de cazul în care sunt relevante pentru elementele stabilite de reprezentat, buna sau reaua-credință, cunoașterea sau necunoașterea unei anumite împrejurări se apreciază în persoana reprezentantului. Reprezentatul de rea-credință nu poate invoca niciodată buna-credință a reprezentantului (art. 1300 C. civ.).

Efectele reprezentării. Principiul efect al reprezentării constă în faptul că actul juridic încheiat de reprezentant produce efecte direct în persoana reprezentatului, care devine parte în actul juridic încheiat cu terțul contractant. Deci, actul juridic produce efecte față de reprezentat, ca și cum l-ar fi încheiat personal. Terțul contractant încheie personal actul juridic și deci este parte în acest act. Față de reprezentant, actul juridic *nu* produce, în principiu, efecte: el nu este și nu devine parte în actul juridic încheiat cu terțul contractant. În sarcina reprezentantului se *pot* naște obligații personale, fie față de cel reprezentat, fie față de terțul contractant ori față de ambii (în cazul reprezentării frauduloase sau a depășirii limitelor împuternicirii).

Reprezentarea frauduloasă constă în încheierea actului juridic de către reprezentant în fraudă intereselor reprezentatului, cu intenție și în înțelegere cu terțul contractant. Conform art. 1303 C. civ., contractul încheiat de un reprezentant aflat în *conflict de interese* cu reprezentatul poate fi *anulat la cererea reprezentatului*, atunci când conflictul era cunoscut sau trebuia să fie cunoscut de terțul contractant la data încheierii contractului. Dacă i-au fost cauzate prejudicii reprezentatului, reprezentantul răspunde în temeiul contractului de mandat, dacă este reprezentare convențională, ori în temeiul răspunderii civile delictuale, dacă este reprezentare legală sau judiciară²⁴.

Cel care încheie un contract în calitate de reprezentant, *neavând împuternicire ori depășind limitele puterilor* care i-au fost încredințate, răspunde pentru *prejudiciile cauzate terțului contractant* care s-a încrezut, fără culpă, în încheierea valabilă a contractului (art. 1310 C. civ.).

²⁴ A se vedea, O. Ungureanu, *op. cit.*, p. 177; G. Boroș, *op. cit.*, p. 241.

Încetarea reprezentării. În art. 1305, 1306 și 1308 C. civ. există dispoziții referitoare la încetarea reprezentării. Acestea se referă, însă, mai ales, la reprezentarea convențională. În ceea ce privește reprezentarea legală și cea judiciară, urmează să fie avute în vedere cazurile de încetare a reprezentării în fiecare situație în parte. De exemplu, la reprezentarea legală a minorului până la 14 ani de către părinții săi, reprezentarea încetează la împlinirea vârstei de 14 ani de către minor și la decesul minorului sub 14 ani; la decesul, declararea judecătorească a morții sau punerea sub interdicție a părinților, la decăderea lor din exercițiul drepturilor părintești, în cazul în care li s-a aplicat pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești nu încetează decât reprezentarea părinților; minorul continuă să fie reprezentat de către tutore (art. 110 C. civ.). De exemplu, în cazul reprezentării judiciare a interzisului judecătorească, *reprezentarea încetează* prin ridicarea interdicției și prin decesul interzisului [art. 156 alin. (1) și art. 177 C. civ.]. *Funcția tutorelui* încetează prin moartea acestuia, prin îndepărtarea de la sarcina tutelei sau prin înlocuirea tutorelui [art. 156 alin. (2) C. civ.].

Puterea de reprezentare încetează prin renunțarea de către reprezentant la împuternicire sau prin revocarea acesteia de către reprezentat (art. 1305 C. civ.). Aceste cazuri de încetare pot fi aplicate atât reprezentării convenționale, cât și celei judiciare, în condițiile stabilite de părți sau de lege. De exemplu, potrivit art. 121 C. civ., dacă în timpul tutelei, tutorele împlinește 60 de ani, el poate cere să fie înlocuit (deci renunță la „împuternicire”); conform art. 158 C. civ., „În afară de alte cazuri prevăzute de lege, tutorele este îndepărtat dacă săvârșește un abuz, o neglijență gravă sau alte fapte care îl fac nedemn de a fi tutore, precum și dacă nu își îndeplinește în mod corespunzător sarcina.” (adică este „revocat de către reprezentat”).

Potrivit art. 1306 C. civ., puterea de a reprezenta încetează prin decesul sau incapacitatea reprezentantului ori a reprezentatului, dacă din convenție ori din natura afacerii nu rezultă contrariul.

Dacă reprezentantul sau reprezentatul este *persoană juridică*, puterea de a reprezenta încetează la data la care persoana juridică își încetează existența. În cazul deschiderii procedurii insolvenței asupra reprezentantului sau reprezentatului puterea de a reprezenta încetează în condițiile prevăzute de lege. Încetarea puterii de a reprezenta nu produce efecte în privința terților care, în momentul încheierii contractului, nu cunoșteau și nici nu trebuiau să

La încetarea puterilor încredințate, reprezentantul este obligat să restituie reprezentatului înscrisul care constată aceste puteri. Reprezentantul nu poate reține acest înscris drept garanție a creanțelor sale asupra reprezentatului, decât dacă acesta din urmă refuză să îi remită copie certificată de pe înscris cu mențiunea că puterea de reprezentare a încetat (art. 1308 C. civ.).

În concluzie, reprezentarea este reglementată prin dispoziții generale în materia izvoarelor obligațiilor (art. 1295-1314 C. civ.), legiuitorul făcând distincția între reprezentare și contractul de mandat (pe care îl analizează în cadrul contractelor speciale, art. 2009-2071 C. civ.), care este doar o sursă a reprezentării. Deși legiuitorul a urmărit să asigure reprezentării în actele juridice civile dispoziții cu caracter general, aplicabile indiferent de izvorul acesteia, normele generale privesc, mai ales, reprezentarea convențională.

